

ИНТЕГРАЦИЯ НА ПРЕЗАСЕЛЕНИ БЕЖАНЦИ

Основни елементи за създаване на програма за презаселване и принципи за изграждане на устойчиви програми за презаселване

За бежанците, чийто живот и всякакви планове за бъдещето са разбити, презаселването дава нова надежда и възможност да изградят отново живота си. ВКБООН насърчава отделните държави да създадат официални програми за презаселване с цел да се увеличи броят на бежанците, които могат да се възползват от това трайно решение. Презаселването на бежанци обаче изисква предварителна подготовка, планиране и дългосрочен ангажимент.

Това ръководство включва преглед на основните елементи, които държавата трябва да осигури, за да създаде програма за презаселване, както и принципите, които следва да се разработят в по-дългосрочен план с цел да се гарантира, че програмата за презаселване ще бъде устойчива.

“Интеграцията представлява взаимен, динамичен, многостранен и продължителен процес. От гледна точка на бежанците интеграцията изисква готовност да се адаптират към начина на живот на приемното общество, без да губят собствената си културна идентичност. От гледна точка на приемното общество тя изисква готовност общностите да бъдат гостоприемни и отзивчиви към бежанците, а държавните институции да отговорят на потребностите на едно многообразно население.”

Принципи, приети от Международната конференция за приема и интегрирането на преселени бежанци, публикувани от ВКБООН в "Преселване на бежанци: Международно ръководство за прием и интеграция, 2002 г., стр. 12-13.
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/405189284.html>

Настоящият документ е предназначен за общо разпространение. Всички права запазени. Разрешено е възпроизвеждането и превеждането му на други езици, с изключение на възпроизвеждане и превеждане за търговски цели, при условие че се посочи източникът.

© ВКБООН 2013
Снимки на корицата ©
ВКБООН

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	3
Гаранции за презаселването като трайно решение	5
Какво представлява интеграцията?	8
Презаселването като ангажимент на държавата	11
Създаване и поддържане на програми за презаселване.....	13
Законодателство и нормативна уредба	15
Консултации и сътрудничество със заинтересованите страни.....	16
Програма за интеграция	18
Залагане на въпросите по презаселването в законодателството и нормативната уредба.....	24
Подготвена за бърза реакция интеграционна програма	26
Оказващи подкрепа, гостоприемни и дружелюбни общности	29

USA / © UNHCR / J. Rae

А. Презаселване

За бежанците, чийто живот и всякакви планове за бъдещето са разбити презаселването дава нова надежда и възможност да изградят отново живота си. Презаселването има много по-високи цели от физическото преместване на бежанците в трета държава - то включва процеса на прием и интеграция в едно ново общество. Държавните власти, неправителствените организации, доброволци, местното население и самите бежанци - всички имат своя принос към процеса на интеграция. С подкрепата на приемните общности презаселените бежанци получават възможност да започнат нов живот с достойнство и уважение.

Презаселването на бежанците е партньорска дейност. ВКБООН идентифицира бежанците, нуждаещи се от презаселване, и представя описание на тяхната ситуация, но самият процес зависи от държавите, които доброволно приемат бежанците и подкрепят

тяхната интеграция. Държавите, които са поели официален ангажимент редовно да осигуряват места за презаселване, се определят от ВКБООН като "страни за презаселване".

« Презаселването включва подбор и прехвърляне на бежанци от държавата, в която те са потърсили закрила, към трета държава, която се е съгласила да ги приеме - като бежанци - със статут за постоянно пребиваване. Предоставеният статут гарантира защита срещу принудително връщане и експулсиране и осигурява на презаселения бежанец и неговото семейство или лица, които са на негова издръжка, достъп до права, подобни на тези, ползвани от местните граждани. Презаселването освен това носи със себе си възможност на бежанеца да стане в крайна сметка натурализиран гражданин на страната на презаселване. »

ВКБООН, *Наръчник на ВКБООН за презаселването*, 2011 г., стр. 3, <http://www.unhcr.org/resettlementhandbook>

Гаранции за презаселването като трайно решение

За някои бежанци дългосрочното презаселване в трета страна е най-подходящото - или дори единствено - трайно решение. Конвенцията за бежанците от 1951г. изброява редица социално-икономически и законови права, които да бъдат предоставени на всички бежанци, за да се даде възможност на тях и техните семейства да се интегрират и в крайна сметка да станат натурализирани граждани. Макар презаселването да не представлява "право" само по себе си, самата дефиниция за "презаселване" подчертава, че бежанците, доброволно избрани от дадена държава, следва да получат постоянен статут и права. Гарантирането, че бежанците имат достъп до тези права, е от съществено значение за *трайността* на презаселването.

По силата на мандата си ВКБООН търси решения за всяко лице под своята грижа, като носи отговорността да гарантира, че решението е изпълнимо, преди да насърчи пристъпването към него. Бежанците остават под опеката на ВКБООН дотогава, докато не получат ефективна закрила от определена държава. **В този смисъл ВКБООН носи отговорност да оцени готовността и капацитета на държавата за презаселване на бежанци и играе своята роля при разрешаването на въпроси, свързани с интеграцията им.**

Измерването на ефективността на презаселването не се състои само в броя бежанци, нуждаещи се от презаселване, които са получили достъп до това решение всяка година, но също и в това доколко добре са били приети те и доколко са получили подкрепа в процеса на превръщането им в пълноценни участници в новите си общности.

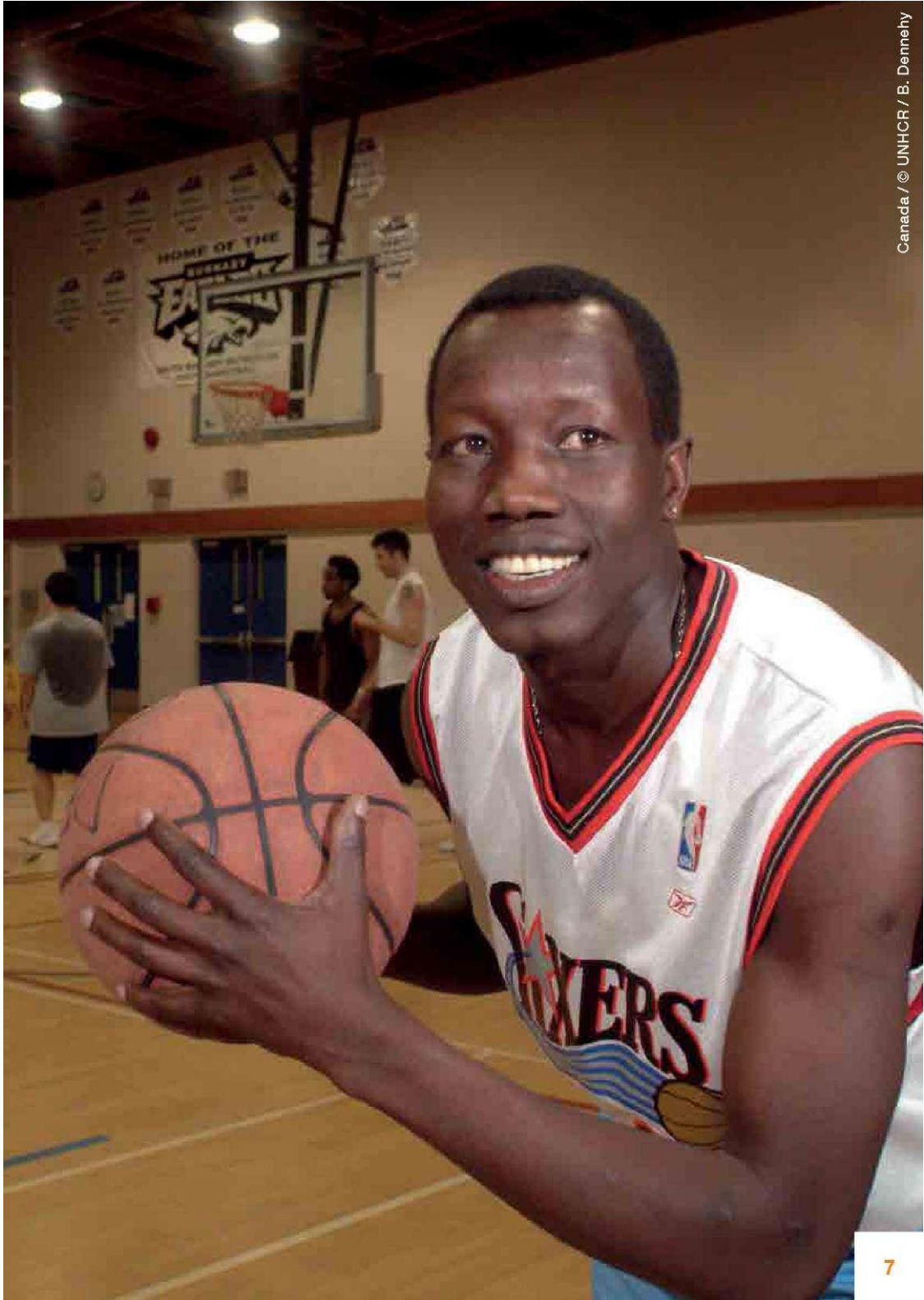
Освен това държавите имат задължение да улеснят интеграцията на признатите бежанци в тяхната страна, като програмите за интеграция следва да са достъпни за всички бежанци. Държавите обаче имат възможността да направят предварителна подготовка за бежанците, подбрани за презаселване, както и да създадат специализирани планове с цел посрещане на идентифицираните преди пристигането на отделните лица и групи потребности.

Бежанците като цяло имат висока мотивация не само да изградят отново собствения си живот, но и да дадат полезен принос към приелото ги общество. Държавите за презаселване обаче *трябва* да предоставят на бежанците подкрепата и възможностите, от които те се нуждаят, за да улеснят интеграцията им в новата общност. Улесняването на интеграцията изисква постоянната ангажираност на държавните власти за създаване и прилагане на законодателство, политики, ресурси и експертни знания, с които да се даде възможност на презаселените бежанци да разгърнат своя потенциал като продуктивни граждани.

Дневният ред за закрила ВКБООН призовава държавите да въведат политики, които гарантират, че презаселването се осъществява паралелно с една активна интеграционна политика. Езиковото обучение, образование, професионално обучение, заетост, подкрепа за събиране на семейството - тези и много други дейности са градивните елементи на интеграцията. И макар презаселването да е начин за закрила на бежанците и осезаем знак за споделяне на отговорността от страна на държавите, няма съмнение, че бежанците също дават важен принос към новото си общество."

Рууд Люберс, Върховен комисариат на ООН за бежанците, Предговор, Презаселване на бежанците: Международно ръководство за прием и интеграция, 2002, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/405189284.html>

Canada / © UNHCR / B. Denny

Какво представлява интеграцията?

Интеграцията представлява динамичен двупосочен процес, който изисква участието както на бежанците, така и на приемащата общност. Интегрирането на бежанците предполага повече от посрещане на основните им потребности и осигуряване на достъп до услуги. Интеграцията изисква приемащата държава и гражданското общество да създадат приветлива среда, която подпомага постигането на дългосрочна икономическа стабилност на бежанците и адаптацията им към новото общество, както и развиване и засилване на чувство за принадлежност и поощряване на участието им в новата им общност. Добре разработените програми за интеграция дават на бежанците и техните семейства възможност да се възползват от равни права и възможности в социалния, икономическия и културния живот на страната.

Интеграцията има много измерения поради това, че касае както условията за същинско участие във всички аспекти на икономическия, социалния, културния, гражданския и политическия живот в страната на презаселване, така и възприятията на самите бежанци за приемащото общество, тяхното, приемане и участието им в него ."

Принципи, приети от Международната конференция за приема и интегрирането на преселени бежанци, публикувани от ВКБООН в "Преселване на бежанци: Международно ръководство за прием и интеграция, 2002 г., стр. 12
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/405189284.html>

Не разполагаме с точно мерило, което да определи в кой момент новопристигналият бежанец вече е напълно интегриран. Не съществува и единно, универсално предписание за създаването и изпълнението на програмата за интеграция. Интеграцията се осъществява в рамките на специфичен културен контекст и социално-икономическа среда. Те, както и системите на управление, нивата на отговорност между националните, държавните, провинциалните, териториалните, областните, регионалните и общинските власти във вече установените и бъдещите държави за презаселване, варират в широки граници в различните страни за презаселване,.

ВКБООН признава и потвърждава необходимостта всяка държава да подходи към презаселването по начин, съответстващ на конкретния национален контекст. Същевременно обаче ВКБООН извършва застъпнически действия относно осигуряване на посрещането на законовите и социално-икономическите потребности на бежанците по начин, който осигурява постигането на трайни решения. При все че не съществува глобално приет стандарт

за резултатите от презаселването и интеграцията, държавите вече са разработили инструменти за измерване на икономическите и социални резултати, постигнати от бежанците, като междувременно продължава сътрудничеството за определяне на база за сравнение и критерии за оценка на интеграцията. Европейският съюз например е установил стандарти за степента на интеграция и чрез съгласувани усилия на национално и регионално равнище в момента разработва индикатори за измерване на резултатите от интеграцията на бежанците в държавите-членки на ЕС.

Бежанците сами се интегрират. Отговорността на държавния, частния и обществените сектор е да работят рамо до рамо с бежанците за създаване на среда, в която тези хора могат да бъдат овластени.

Принципи, приети от Международната конференция за приема и интегрирането на преселени бежанци, публикувани от ВКБООН в "Преселване на бежанци: Международно ръководство за прием и интеграция, 2002 г., стр. 12 <http://www.unhcr.org/refworld/docid/405189284.html>

От края на 90-те години насам НПО и ВКБООН положили значителни усилия за оценяване на интеграционните практики и споделяне на насоки и най-добри практики при изграждането на основи за развиване на програми за презаселване, разработването на политики и процедури, осигуряването на базови услуги и подготвянето на приемащото общество. Разпространението на насоки за въвеждане на най-добри практики, организирането на обучения, конференции и обмен по проекти за побратимяване (туининг) се оказали безценни в подкрепата на усилията на новите, бъдещите и вече установените държави за презаселване.

Макар интеграцията да се осъществява в рамките на националната политика и в конкретен културен контекст, тя е в основата си един дълбоко личен процес, чрез който у бежанците се създава усещане за принадлежност, те създават приятелства и се радват на взаимно уважение в своето ново общество."

Преамбул, Принципи, приети от Международната конференция за приема и интегрирането на преселени бежанци, публикувани от ВКБООН в "Преселване на бежанци: Международно ръководство за прием и интеграция, 2002 г., стр. 12 <http://www.unhcr.org/refworld/docid/405189284.html>

Осигуряването на целева подкрепа за интеграцията представлява разумна инвестиция. Няма доказателства, които сочат, че за бежанците с най-високо образование и трудов стаж има най-висока вероятност за успешно интегриране; налице са обаче доказателства, че дори най-уязвимите и поставени в най-неравностойно положение бежанци могат успешно да се интегрират, ако им бъде осигурена подходяща подкрепа. Насърчаването на оптимални условия за интеграция дава на бежанците възможност да се установят безпроблемно и да постигнат независимост, като използват уменията и качествата, които са донесли със себе си, в полза на новата си страна.

Презаселването като ангажимент на държавата

В основата на всяка устойчива програма за презаселване е залегнала ангажираността на съответната държава да предложи на бежанците закрила и едно наистина трайно решение. *Всички останали елементи на устойчивата програма за презаселване произтичат именно от тази ангажираност.*

Създаването на официална програма за презаселване представлява щедро изразяване на ангажираността на държавата да сподели отговорността за справяне с бежанската ситуация със страните на първо убежище. За да стане обаче презаселването едно трайно решение, бежанците трябва да разполагат с възможността и подкрепата, необходими за интегрирането им в новите общности. Създаването на програма за презаселване изисква предварителна подготовка между нивата на държавните власти и/или неправителствените партньори, за да се гарантира, че още при пристигането на бежанците и за целия период на интеграцията им ще бъдат налице необходимите услуги за прием и интеграция.

“Сред милионите презаселени бежанци може да има квалифициран лекар, който работи като шофьор на такси или обуцар, който е станал мултимилionер. Нито единият, нито другият случай, обаче, не представлява точно отражение на цялото население, нито е от особено значение за определяне на това дали са задоволени потребностите, довели до презаселването. Не можем да съдим за ползата от презаселването от изолирани случаи на интеграция. Никой не обещава на бежанеца, че презаселването ще доведе до идеален живот – или дори до щастлив живот – точно както никой не може да обещае на бежанците, че репатрирането им ще реши всички проблеми. Чрез презаселването или друго трайно решение ние се опитваме да създадем възможност тези хора да започнат живота си отново.

Диалог на ВКБООН; Пролетта на 2006 г., стр. 5, цитиран в *Измерване на резултатите от презаселването чрез индикаторите за интеграция*, Февруари 2009 г., Работна група по въпросите на презаселването

Надеждните, предвидими и ангажирани държавни програми са необходими на ВКБООН, за да може той да отговори на потребностите от закрила чрез презаселване, както и ефективно да управлява протичането на процеса на презаселване. Отбелязваният напоследък ръст в броя на страните за презаселване означава, че много от програмите все още са нови или в процес на създаване и може да се счита, че техните програми за презаселване са "в развитие". Създаването и поддържането на ефективна програма за прием и интеграция на преселени бежанци обаче не е предизвикателство само за новите страни за презаселване, но също така и постоянен обект на внимание за всички страни за презаселване и техните партньори.

Някои страни за презаселване са изправени пред сериозни предизвикателства при създаването на своите програми, тъй като поемането на ангажименти е станало преди завършването на необходимата подготовка. Други държави за презаселване, които са създали своите програми още преди години, все още не са осигурили вътрешното финансиране, а вместо това продължават да разчитат на външна финансова подкрепа за осигуряване на основни услуги за преселените бежанци. По-новите, а дори и отдавна установените страни за презаселване са принудени да се борят с тежки трудности при подsigуряване на местни средства и финансиране на програмите за презаселване. Предизвикателства от този характер накараха някои държави да замразят своите програми или да намалят поетите квоти, с което се подкопава способността на ВКБООН да предложи трайно решение на бежанците.

“ВКБООН насърчава държавите да осигурят предвидимост по отношение на броя бежанци, които могат да приемат, включително чрез многогодишни ангажименти, бюджети и критерии за допустимост; разнообразие по отношение на ползващите се от тази мярка бежанци, като включват случаи на лица, които продължават да се нуждаят от закрила в първата страна на убежище и бежанци със специални потребности; готовност за посрещане на спешни и нововъзникващи нужди и молби за споделяне на отговорност; както и защита от дискриминация при подбора на бежанци за презаселване въз основа на техните потребности, независимо от гражданство, етническа принадлежност, религия, брой на членовете на семейството или други фактори.”

Наръчник на ВКБООН за презаселването, 2011 г.,
стр. 386,
<http://www.unhcr.org/resettlementhandbook>

Относителният "успех" на държавите за презаселване в подпомагането на ефективната интеграция на всички бежанци пряко влияе върху степента, в която приемащите общности продължават да одобряват и подкрепят националните политики за презаселване.

Създаване и поддържане на програми за презаселване

Макар националните административни, политически, културни и икономически системи да се различават значително в отделните държави, съществуват стандартни основни елементи, които трябва да са налице, преди да се пристъпи към презаселване. Те включват законодателство и нормативна уредба, гарантиращи статут и права; консултации със заинтересованите страни и осигуряване на тяхното сътрудничество; както и интеграционни програми за предоставяне на подкрепа и достъп до основни услуги. **Държава, която не е осигурила тези основни елементи, не се счита за готова да предложи на бежанците постоянно решение чрез презаселване.**

Когато обаче страните за презаселване поемат ангажимент за презаселване на бежанци на регулярна основа, осигуряването на тези основни елементи е само началото. Гарантирането на дългосрочна ефективност и устойчивост на програмите за презаселване отнема време, тъй като съответните политики и системи трябва да бъдат въведени и адаптирани въз основа на практическия опит, а общностите – да се ангажират с изграждането на гостоприемна среда. Всички държави за презаселване следва да работят за създаване на основи за трайното включване на презаселването в своето законодателство и нормативна уредба, да осигурят стабилно финансиране, да разработят гъвкави програми за интеграция и да насърчават местно финансиране, необходимо за поемане на многогодишни ангажименти. **Чрез работа в посока на изграждането на тези основи държавите могат да гарантират устойчивост на своите програми за презаселване в дългосрочен план.**

Б. Основи за изграждане на програма за презаселване

Презаселването на бежанци изисква предварително планиране и подготовка. Следните структури и процеси **трябва да са налице**, преди държавата да бъде готова да приема бежанци за презаселване:

- 1 Законодателство и нормативна уредба за гарантиране на сигурен правен статут и предоставяне на права;
- 2 Консултации и сътрудничество със заинтересованите страни; и
- 3 Програма за интеграция, която да осигурява необходимата подкрепа и да гарантира достъпа до основни услуги.

Законодателство и нормативна уредба

- 1 Презаселването не може да започне без ефективно въвеждане и прилагане на правен и политически механизъм, който да определи критериите и процедурите за презаселване на съответната държава, както и да гарантира, че на бежанците се предоставят основни права и сигурен статут и достъп до натурализация.

Въпреки че разрешението за постоянно пребиваване е крайна цел още с пристигането, се приема, че презаселените бежанци следва да получат поне статут и права, равностойни на статута на бежанец в съответствие с приложимото национално законодателство. **Предоставеният статут трябва да предлага дългосрочна сигурност, включително възможността за придобиване на гражданство, и не трябва да ограничава достъпа до определени права.** Натурализацията премахва някои от последните бариери пред интеграцията и задълбочава връзката между презаселените бежанци и новата им страна.

Целостта на семейството е основен принцип в закрилата на бежанците, като държавите се насърчават да предприемат необходимите мерки за запазване на целостта на семейството и да гарантират, че финансови и административни пречки няма да възпрепятстват събирането на разделените семейства.

Държавите, които се ангажират с редовна квота за презаселване, в идеалния случай следва да разполагат с гъвкави и адаптивни критерии и процедури за подбор. ВКБ ООН си дава сметка обаче, че осигуряването на подкрепа за законодателни и политически промени, необходими за устойчиво включване на гъвкави критерии за подбор и предлагане на постоянно пребиваване още с пристигането, може да се окаже дългосрочен процес.

? Въпросите, които следва да се разгледат от бъдещи държави за презаселване:

- Налице ли са необходимите правни и политически механизми за определяне на критериите и процедурите за презаселване в държавата?
- Имат ли презаселените бежанци достъп до сигурен правен статут при пристигането си и неограничен достъп до основни права?
- Имат ли презаселените бежанци достъп до натурализация на по-късен етап?

② Консултации и сътрудничество със заинтересованите страни

Презаселването на бежанци изисква предварителни консултации и сътрудничество със заинтересованите страни от различните нива на държавната власт и гражданското общество. Поемането на ангажимент за осигуряване на места за презаселване трябва да бъде съобразено с факта, че презаселените бежанци трябва да имат достъп както до основни, така и до специализирани услуги в новите си общности.

Презаселването следва да не започва, преди да са проведени консултации с ресорните министерства, ведомства, служби и доставчици и да е разработен процес за сътрудничество и оценка по време на етапите на планиране и изпълнение.

Сред основните заинтересовани страни са:

- Органът в централната власт, отговарящ за политиките за бежанци и интеграция;
- Министерствата и отделите, отговорни за основните услуги, включително образование, здравеопазване, труд и социално осигуряване;
- Регионалните и местните власти на градовете и селищата, в които бежанците ще бъдат презаселени;
- Доставчиците на специализирани услуги за прием и интеграция, които се предлагат на презаселените бежанци, както и доставчиците на основни услуги в приемащите общности: напр. здравни заведения, агенции за жилищното настаняване, служби по заетостта, учебни заведения
- При определени обстоятелства - представители на гражданското общество, включително членове на етническата и/или езиковата група, която се презаселва, и бъдещи доброволци.

USA / © UNHCR / J. Rae

? Въпросите, които следва да се разгледат от бъдещи държави за презаселване:

- Проведени ли са консултации и осигурено ли е сътрудничество с основните заинтересовани страни?
- Ясно ли е очертано разпределението на ролите и отговорностите между заинтересованите страни?
- Създаден ли е процес за консултации и оценка за периода на интеграцията?

3 Програма за интеграция

Презаселването следва да започне единствено при наличието на финансово обезпечена програма за основна интеграция с ясно разпределени роли и отговорности между партньорите.

Трябва да е ясно разписано кой предоставя основните услуги, как ще бъдат финансирани те и колко бежанци ще имат достъп до тях.

Инвестициите трябва да бъдат направени на по-ранен етап, за да се гарантират: изграждане на устойчиви координационни инфраструктури и процеси, стимулиране на отношения на сътрудничество между участниците из създаване на възможности за съответните служители да развият и споделят експертното си знание за разработването и прилагането на програмата за интеграция.

Приспособяването към едно ново общество е предизвикателство за всички мигранти, включително за преселените бежанци. Едновременно с това обаче на повечето бежанци им се налага да се борят за излизане от неравностойното си положение в личен, социален и икономически план, поради което и се нуждаят от специализирана подкрепа след пристигането си. Държавите следва да извършат преглед на капацитета и качеството на предлаганите услуги, както и да допълнят основните услуги със специализирани програми в подкрепа на интеграционните потребности на преселените бежанци. Те следва да определят къде точно ще бъдат заселени бежанците и да гарантират, че доставчиците на услуги в тези селища са готови да ги приемат и да им окажат подкрепа.

? Въпросите, които следва да се разгледат от бъдещи държави за презаселване:

- Осигурено ли е подходящо финансиране в подкрепа на програмата за интеграция? Има ли допълнителни налични средства?
- Налице ли са най-важните специализирани услуги и механизми за подпомагане и осигурен ли е достъп до необходимите основни услуги? (Включително първоначален прием и ориентация, езиков превод, финансова подкрепа, жилищно настаняване, здравеопазване, езиково обучение, образование и обучение, услуги за удовлетворяване на специални потребности, подкрепа за намиране на заетост и социално подпомагане)?
- Поема ли държавата ангажимент да адаптира програмата си за презаселване с течение на времето, с цел създаване на устойчива и гъвкава програма, която подкрепя преселените бежанци да разгърнат своя потенциал на пълноценни граждани?

UK / © UNHCR / H. Davies

Осигуряване на устен и писмен превод

- По време на сесиите за прием и ориентация и срещите с доставчици на услуги

Здравеопазване

- Включва скринингов преглед, ваксинации, профилактика и достъп до специализирани здравни заведения, според необходимостта

Отпускане на помощи в пари или в натура

- За покриване на разходи за храна, дрехи, транспорт, мебели, домакински принадлежности, както и за други основни нужди
- Достъп до общодостъпни услуги, според необходимостта

Жилищно настаняване

- Съображенията включват безопасност, приемлива цена, достъпност, достъп до обществения транспорт, както и близост до услуги, заетост, образование, преводачи и мрежи за подкрепа от етническата общност

Ориентация и документи

- Ориентация в новата общност, включително локализиране на основни услуги, транспорт и т.н.
- Общо представяне на програмата за интеграция или специално разработения интеграционен план
- Общо представяне на правата и отговорностите, включително ролята на полицията и другите спешни служби
- Откриване на банкова сметка
- Регистрация за документи за самоличност в зависимост от случая

Услуги, които посрещат специални потребности

- При необходимост специализирани услуги за лица, преживели насилие и/или изтезания, жени и момичета в риск, деца в риск, бежанци с увреждания, възрастни бежанци и други, за които може да се очаква, че няма да започнат работа

В. Принципи за реализирането на устойчива програма за презаселване

Макар че програмите за презаселване могат да стартират при наличието на основите за тяхното изграждане, страните за презаселване трябва да се ангажират да извършват поетапни промени и подобрения, за да се гарантира, че техните програми са устойчиви и гъвкави в подкрепата на презаселените бежанци да разгърнат своя потенциал на пълноценни граждани.

За да бъдат устойчиви, програмите за презаселване трябва да имат стабилна основа в законодателството и политиките, да разполагат с политическа и обществена подкрепа и да осигуряват сигурно и стабилно финансиране на дейностите по обработване на документите за презаселването и интеграционните дейности. За да бъдат възможно най-ефективни, програмите за интеграция следва да са гъвкави, адаптирани за справяне с недостатъците, установени при практическото им прилагане, и чувствителни към променящите се потребности и целеви групи .

Законодателните, политически, социални и икономически реалности, пред които са изправени държавите, означава, че дори и отдавна установените страни за презаселване все още не притежават основи за една наистина устойчива програма. Например редица държави имат съществуваща законодателна рамка за подкрепа на презаселване на годишен принцип, но все още не предлагат сигурен статут на бежанците при пристигането им. Други не са финансово независими, а разчитат на външно финансиране или подкрепа. Възможно е държавите да установят, че техните програми за интеграция са неадекватни или има проблеми при изпълнението им. Възможно е местните власти и общности да не са готови да приемат бежанци или дори да са открито враждебни. Освен това някои държави имат ограничителни критерии за подбор, които рязко намаляват способността им да помгат на най-нуждаещите се бежанци.

Дългосрочната жизнеспособност на независимите и ефективни програми за презаселване зависи от еволюцията на законодателството в самата държава, от политиките и програмите за интеграция, както и от отвореността на обществото да се приспособи към нарастващото многообразие.

За да бъде устойчива, програмата за презаселване изисква наличието на следните предпоставки:

- 1** Залагане на въпросите по презаселването в законодателството и нормативната уредба, осигуряване на постоянно пребиваване, събиране на семейства и равен достъп до права, включително достъп до гражданство;
- 2** Гъвкава интеграционна програма, подкрепена от консултации и сътрудничество със съответните заинтересовани страни, ангажираност с гражданското общество, както и обезпечаване с достатъчни ресурси; и
- 3** Оказващи подкрепа, гостоприемни и дружелюбни общности.

1 Залагане на въпросите по презаселването в законодателството и нормативната уредба

Възможно е държавите да пристъпят към презаселване на бежанци, преди въпросите по презаселването да са ясно залегнали в тяхното законодателство и нормативна уредба, но програмите за презаселване не могат да са устойчиви, преди това да се извърши.

Гарантирането, че програмата за презаселване на държавата е формулирана в законодателството, както и че бюджетните средства, процедурите за вземане на решения и изпълнение на презаселването са ясно разписани в нормативната уредба, помага програмата за презаселване да се установи като редовна национална програма. За да осигурява подкрепа за международно споделяне на отговорност, ВКБООН насърчава държавите да създадат гъвкави критерии за подбор и процедури, които да вземат предвид подадените предложения за презаселване от страна на ВКБООН.

Правата и задълженията на всички презаселени бежанци трябва да бъдат ясно посочени в законодателството на държавата и в нормативните документи на всички административни нива.

Статут на постоянно пребиваващ, който води до получаване на гражданство, както и събирането на семейства са от ключово значение за осигуряването на сигурност и наистина трайно решение за презаселените бежанци. Постоянното пребиваване трябва да се предоставя при пристигането, а презаселените бежанци трябва да имат достъп до кандидатстване за гражданство без необосновани пречки, свързани с разходи или показатели за интеграция. Разделянето на семейства възпрепятства интеграцията, като в този смисъл държавите се насърчават да предприемат необходимите мерки за поддържане на целостта на семейството и да гарантират, че финансови и административни пречки няма да попречат на събирането на разделените семейства.

ВКБООН съзнава, че може да отнеме време за осигуряванена подкрепа за законодателни и политически промени, необходими за залагане на гъвкави и достатъчно чувствителни критерии за подбор, както и за предлагане на постоянно пребиваване още с пристигането, но те са от основно значение за изграждане на устойчиви програми за презаселване.

? Въпроси, които следва да се разгледат от държавите за презаселване:

- Презаселването залегнало ли е в законодателството и нормативните документи на държавата като редовна национална програма?
- Подбраните бежанци получават ли постоянно пребиваване още с пристигането, което да им гарантира достъп до права?
- Критериите и процедурите за подбор достатъчно гъвкави ли са, за да отговорят на подадените от ВКБООН предложения за презаселване?
- Процесът за осигуряване на натурализация изяснен ли е в закони и процедури и достъпен ли е той на презаселените бежанци? Бежанците информирани ли са процедурата за получаване на гражданство и получават ли подкрепа в този процес?
- Законите разпоредби за презаселването създават ли достъпни процедури за събиране на разделените семейства?

Гъвкава интеграционна програма

Финансово обезпечена програма за основна интеграция с ясно разпределяне на ролите и отговорностите между партньорите е от съществено значение за започване на презаселването, но за да се гарантира устойчивост, **програмата за интеграция трябва да ангажира заинтересованите страни и гражданското общество и да е готова да реагира на извлечените поуки.**

Интеграцията е взаимен, постепенен и многостранен процес, с взаимосвързани правни, социално-икономически и културни измерения. **Програмите за интеграция изискват координация, сътрудничество и обезпечени ресурси.** Няма точно определена рецепта за ефективна интеграция, а програмите за интеграция трябва с течение на времето да се адаптират в отговор на установените при практическото прилагане недостатъци и променящите се потребности и целеви групи. Държавите трябва да поемат ангажимент за осигуряване на ресурсите, необходими за поддържане на собствените си програми за презаселване.

Една гъвкава институционална рамка е от основно значение за подкрепата на презаселването. Това включва структура за вземане на решения с разпределяне на отговорности, обезпечаване на ресурси, а също и за обмен на информация, обучение и оценка на процесите както за ключови партньори, така и за всички нива на държавно управление, неправителствени организации и други доставчици на услуги. **Участието на бежанците в разработването, прилагането и оценката на програмите за интеграция помага за идентифициране и справяне с предизвикателствата.** Отношенията на сътрудничество между участниците и възможностите на съответните служители да развиват собствените си експертни знания в разработването и изпълнението на програмата за интеграция гарантират, че системите са достатъчно гъвкави и потребностите от ресурси са добре разбрани.

На местно ниво общностите трябва да бъдат подготвени да посрещнат и окажат подкрепа на презаселените бежанци. Възможностите за влизане в контакт между новодошлите и членовете на тяхната нова общност и механизмите за идентифициране и решаване на проблемите са от критично значение за успеха на програмата. Новите партньорства с представители на гражданското общество - като например сдружения, доброволчески мрежи, църкви, етнически общности и групи за самопомощ, училища, предприятия, университети и медии - могат да осигурят практическа и финансова подкрепа за презаселването.

Споделянето на опит и най-добри практики за интеграцията сред всички партньори в дейностите за презаселване и между държавите за презаселване подкрепя задълбочаването на знанията как да се подобрят предоставянето на услуги и

резултатите от презаселването. Механизмите за обратна връзка и консултации, които активно включват презаселените бежанци, помагат за установяване на пропуските в областта на услугите и пречките за достъп. Основните услуги могат да бъдат адаптирани и фокусирани нови партньори за предоставяне на услуги да бъдат привлечени. Публично-частни партньорства, заеми за подкрепа на предприемачеството и стимули за работодателите за осигуряване на обучение на работното място са само няколко примера за ефективни услуги за подкрепа на заетостта.

Държавите следва редовно да извършват преглед на капацитета и качеството на предлаганите услуги, както и да допълват основните услуги със специализирани програми в подкрепа на потребностите на презаселените бежанци, възникнали във връзка с техния прием и интеграция. За да се гарантира, че държавата е в състояние да реагира ефективно на молбите за презаселване на многообразни групи, тези специализирани услуги трябва да могат да отговарят на установените цялостни нужди на пристигащите бежанци и да са пригодени да осигурят необходимата подкрепа на индивидуално ниво. По същия начин общодостъпните услуги следва с течение на времето да бъдат адаптирани, за да отразяват променящия се характер на групата.

Въпроси, които следва да се разгледат от държавите за презаселване:

- Ясно формулирано и обезпечено ли е разпределението на роли и отговорности между държавните власти и партньорските НПО в структурите за обучение и координация?
- Ангажирани ли са изцяло в процеса на презаселване министерства, агенции и неправителствени партньори, които играят роля в процеса? Има ли установени механизми за обратна връзка и консултации? Преселените бежанци ангажирани ли са в консултациите?
- Програмата за интеграция в състояние ли е да реагира на получената обратна връзка и извлечените поуки?
- Осигурени ли са стабилни държавни средства в подкрепа на извършването на процеса на презаселване и програмата за интеграция? Осигурени ли са допълнителни налични средства, ако такива бъдат необходими?
- Насърчават ли се иновационните мерки за подобряване на изготвянето и предоставянето на основните специализирани услуги и механизмите за подкрепа, които се основават на практически опит с презаселените бежанци?
- Системата за предоставяне на услуги отговаря ли на интеграционните цели на отделния бежанец.

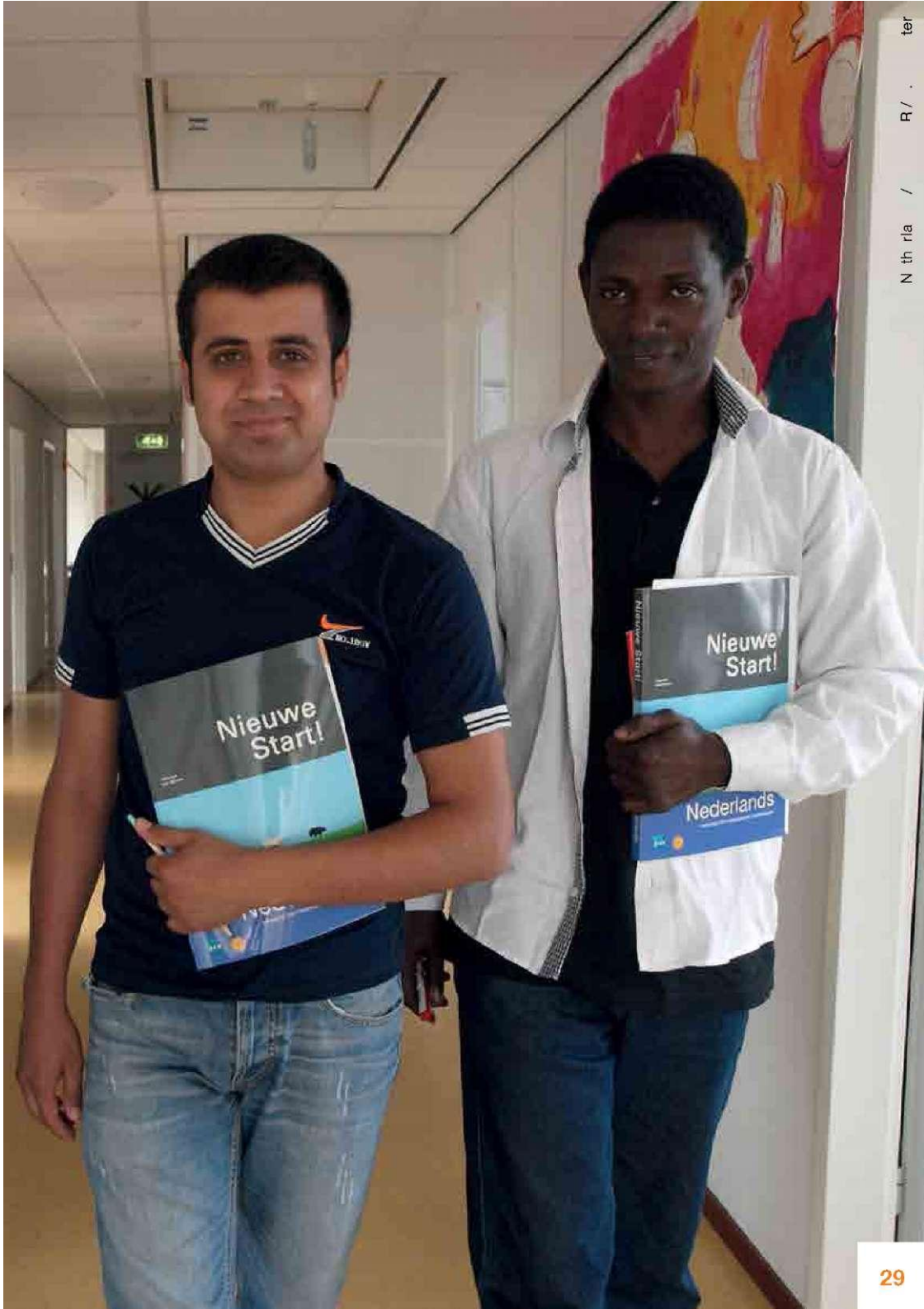
3 Оказващи подкрепа, гостоприемни и дружелюбни общности

Макар че програмата за презаселване може първоначално да се започне при минимална обществената осведоменост, **информираната обществена подкрепа е задължителна, за да се спазва ангажиментът на държавата при презаселването на бежанци.** Насърчаването на действително гостоприемни общности може да се окаже най-трудният аспект от интегрирането на бежанците.

Средата, която заобикаля бежанците в кварталите, на работното място, на обществените места и в класните стаи на приемащото общество, има значително влияние върху тяхното благосъстояние и капацитет да изградят отново живота си. **Гостоприемната среда не само помага на бежанците да възстановят вярата си в другите, но също така им дава възможност да създадат приятелства и изградят неформални контакти.** Тези елементи са важни не само от гледна точка на ежедневната подкрепа, но и за подобряване на достъпа до възможности за работа, отдых и участие в обществения живот. Бежанците имат отговорност да полагат възможно най-големи според силите и възможностите си усилия за интеграция. Като цяло гостоприемно настроените общности улесняват пътя на бежанците към адаптиране в новата им среда и преминаването им към независимост и самодостатъчност.

Като се има предвид двупосочният характер на приспособяването, чрез което се постига интеграция, получаването на обществена подкрепа за презаселването и създаването на гостоприемни за бежанците и други новодошли общности изисква откритост и гъвкавост в институциите и обществото като цяло. **Мерките в подкрепа на интеграцията на бежанците трябва да бъдат част от по-широка национална стратегия, която активно се бори с расизма, насърчава равенството и се стреми да трансформира обществените институции и обществото като цяло, като ги прави по-възприемчиви за предизвикателствата на нарастващото многообразие.**

Въпреки това специализираната информация и местните медийни кампании са от решаващо значение за разсейването на митовете и повишаването на подкрепата в рамките на приемащата общност. Информационните стратегии преди пристигането, целящи да информират обществеността за ситуацията на бежанците, за ролята на презаселването като начин за осигуряване на закрила и трайни решения, и за произхода на бежанското население, което пристига в техните общности, насърчават по-добро разбиране на бежанците и техните потребности.

ter
R / .
/ N th rla

Там, където съществуват, **създадените бежански и етнически общности може да имат важна роля за подготвяне на общността**, както и за посрещане на новопристигналите с гостоприемство и подкрепа. Тези общности могат да служат като мостове между новодошлите и приемащата общност, като "превеждат" практики и ценности и насърчават разбирателството.

Ангажирането на сдруженията на гражданското общество и мрежите от етнически общности в осигуряването на практическа помощ също е ефективно средство за насърчаване на разбирателството. **Насърчаването и улесняването на взаимодействието между бежанците и приемните общности способства за премахването на културните бариери и засилва мотивацията на хората да участват като доброволци в дейности за подпомагане на бежанците.**

Дългосрочната устойчивост на програмата за презаселване на всяка държава зависи от това доколко обществото е готово да приеме бежанците в своята общност, както и от гъвкавостта на институциите и на обществото като цяло да се адаптират към разнообразието.

- ?** Въпроси, които следва да се разгледат от държавите за презаселване:
- Отворена ли е обществеността към увеличаване на многообразието и информирана и подкрепяща ли е за осигуряването на места за презаселване?
 - Местните власти участват ли във вземането на решения и получават ли подкрепа, за да подготвят обществеността? Съществува ли интерес от страна на други общности за приемане на презаселените бежанци?
 - Информирани и ангажирани ли са съществуващите общности, включително и етническите общности и презаселените бежанци?

UK / © UNHCR / H. Davies

Служба за презаселване
Отдел Международна Закрила
Върховен комисариат на Обединените нации за бежанците
94, Rue de Montbrillant, 1202 Женева, Швейцария

Ръководството е на разположение на адрес: <http://www.refworld.org/docid/51b81d9f4.html>

